

Systemleverandørmøte 1/2011

Tirsdag 5. April 2011 hos Nasjonalbiblioteket i Oslo

Til stede:

- Bibliotek-Systemer AS: Tore Morkemo
- Bibliotekenes IT-senter (Bibits): Øystein Reiersen
- BIBSYS: Jan Erik Garshol og Gunvald Strømme
- Nasjonalbiblioteket (NB): Hilde Høgås, Oddrun Pauline Ohren og Torstein Tjelta

Forfall: Bibliotekservice og Reindex

Møteleder: Hilde Høgås

Referent: Oddrun Pauline Ohren

Sak 1: Gjennomgang og godkjenning av referat fra forrige møte.

Referatet http://www.biblev.no/Referat_15092010.html ble godkjent.

Kommentarer:

- **Sak 5** (Utlån av e-bøker) Drammensbiblioteket har bekreftet at forespørselen ang. Nasjonalt lånerregister bare gjelder autentisering, ikke tilgang til låntakerdata.
- **Sak 6** (Base bibliotek): Den gamle tjenesten holdes operativ fram til ca. 18. Juli 2011.
- **Sak 8** (Lånerinitiert innlån i lys av Norgeslånet): Bibsys har sett på saken, dog ingen av dagens møtedeltakere fra BIBSYS . Gunvald undersøker internt i BIBSYS, og refererer status på neste møte.

Sak 2: Statusrunde (alle)

Bibliotek-Systemer AS

OAI-PMH-server for Bibliofil er så langt installert hos 3 kunder, dvs. Trondheim, Rana og Narvik folkebibliotek. Bruker norsk profil . Har også videreutviklet ny versjon av websøk.

Bibits

- Micromarc: Det er installert OAI-PMH-server på Micromarc2 hos én kunde, nemlig Ski bibliotek. Denne kan Nasjonalbiblioteket begynne å teste på. Micromarc3 skal overta etter hvert, men det har tatt lenger tid enn antatt å få denne på plass (er utviklet fra bunnen av, ikke som videreutvikling av Micromarc3). OAI-PMH-server skal utvikles for Micromarc 3 også, men det er ingen fast tidsplan for dette. Sannsynligvis Ski bibliotek som blir førstemann ut her også, så får vi ta det derfra.
- Aleph skal i løpet av 3 år fases ut av Bibits produktportefølje. I mellomtiden gjøres minst mulig med systemet. Det er derfor ikke sannsynlig at data kan høstes via OAI-PMH fra noen av Aleph-bibliotekene.

BIBSYS

- **ForskDok:** Forskningsdokumentasjonssystemet ForskDok skal fases ut. Dataene er allerede sendt til CRISTIN.
- **Brage:** BIBSYS Brage (plattform for åpent institusjonelt arkiv over forsker- og studentarbeider ved institusjonen) videreutvikles. Har pr i dag 40 kunder. Alle Brage-arkivene blir høstet av Nora, en nasjonal søketjeneste for åpne institusjonelle arkiv i Norge.
- **BIBSYS emneportal** er lagt ned, men dataene, ca 5000 poster/nettressurser, er tatt vare på. Et tysk universitet er muligens interessert i å overta disse.
- **Nytt biblioteksystem:** OCLC er valgt som leverandør, og leveransen reguleres av en *kjøpekontrakt* (ikke utviklingskontrakt). Aktiviteter og problemstillinger i den forbindelse:
 - Organisasjonsorienterte aktiviteter: Innføring av nytt system i BIBSYS og medlemsorganisasjonene forberedes, gjennom et større innføringsprosjekt i medlemsbibliotek. Prosjektet bearbeides gjennom interne så vel som eksterne delprosjekter/aktiviteter.
 - Tekniske aktiviteter: Migreringsoppgaver er i fokus, spesielt vask av data. BIBSYS-MARC fases ut i 2013, etterpå er det MARC21 som gjelder.
 - Kompetanseoppbygging: Behov for kompetanseoppbygging er identifisert og jobbes med i hele BIBSYS. Gjelder både systemfolk og bibliotekfaglig personale.
 - Spesialtilpasning for enkeltkunder/-kunde grupper:
 - Nasjonalbiblioteket har noen spesielle behov, og noen av disse må kanskje dekkes ved skreddersydde moduler utviklet av BIBSYS selv.
 - Pliktavlevering: Støtte for pliktavlevering - ut over det som er felleseuropeisk - leveres ikke som del av standardsystemet.
 - Digitalisering: I utgangspunktet inneholder det nye systemet ingen støtte for digitaliseringsprosessen. OCLC har imidlertid en del digitaliseringsprosjekter utenfor bibliotekdomenet. Disse kan kanskje kan utgjøre et grunnlag.
 - Universitetsbibliotekene:
 - "Den virtuelle markedsplassen" er idéen om en sømløs akkvisisjon av bibliotekressurser. Fra et institusjonsperspektiv forutsetter dette bl. a. integrasjon mellom leverandørenes bestillingssystemer, biblioteksystemet, og institusjonens fakturerings- og innkjøpssystem (ERP-systemer). Elektronisk fakturering skal på lufta i løpet av 2012. I første omgang integrering med Starkman. Bruker en SAP-standard for utveksling av meldingen. Innkjøp skal kunne initieres gjennom hvilket som helst av systemene.
- Nasjonalt autoritetsregister settes snart i drift som SRU-tjeneste snart. Foreløpig er bare personer inkludert, jobber med å innlemme korporasjoner også.

Nasjonalbiblioteket

- Samisk bibliografi er flyttet til BIBSYS. Foregår en del ryddearbeid p.t.
- Nasjonalt autoritetsregister oppdateres nå fortløpende i BIBSYS gjennom arbeidet med nasjonalbibliografien

- WebDewey: Prosjektet har som mål å tilby Dewey på web. Det er imidlertid fortsatt en del uklarheter om lisensspørsmål. Før dette er avklart, kan vi ikke si noe om hvordan biblioteksystemene kan bruke registertermer, etc. Dette tas derfor opp som egen sak på neste møte.
- Digitaliseringsaktiviteter: Digitalisering av tidsskrift akkurat startet opp
- Bokhylla.no: Prosjekt målet på 50000 titler vil være nådd ved nyttår, og da avsluttes all oppdatering av bokhylla.no. Det er ikke avklart hva som skjer med tjenesten etter det. Systemleverandørene trenger å vite hva som skjer for å kunne planlegge hvordan de respektive systemene skal forholde seg til bokhylla framover.
- Samarbeid med NRK: NB er i ferd med å inngå en avtale med NRK om overføring av metadata og innhold fra NRKs musikkarkiv. En del materiale hvor NB har bedre kvalitet enn NRK skal digitaliseres og avgis andre veien.

Sak 3: Biblioteksøk (Nasjonalbiblioteket)

- Status for arbeidet i Nasjonalbiblioteket og hos systemleverandørene (Nasjonalbiblioteket): NB holder enda på med utviklingen av selve Biblioteksøk. Brukerfunksjonaliteten er "ferdig" utviklet for første versjon (dvs. samme funksjonalitet som samkatalogen), selv om noe finpuss gjenstår. Den store aktiviteten nå er deduplisering av bibliografiske data.
- Innhøsting fra bibliotekene:
 - Data fra BIBSYS er klare for eksport.
 - NB har sendt brev til alle fylkesbibliotek med forespørsel om å gjøre et framstøt for å få med sine folkebibliotek, mao anskaffer OAI-PMH-server. Så langt har Nordland Fylkesbibliotek bestilt til Rana og Narvik.
 - Retningslinjer for bruk av OAI-PMH for høsting fra Biblioteksøk er skrevet av Sverre Bang. Hilde sørger for at alle systemleverandørene får dette.
- Første versjon av Biblioteksøk vil bli lansert uten brukerinitiert bestilling.

Sak 4: Konvertering mellom NORMARC og MARC21 (Nasjonalbiblioteket)

Arbeidet med å finne et verktøy som kan settes opp til å konvertere bibliografiske poster mellom NORMARC og MARC21 er tatt opp igjen. NB har gjort en midlertidig survey, og sett på dokumentasjonen til følgende systemer:

- **USEMARCON**: Utviklet i et EU-prosjekt med KB Nederland som koordinator . Målet var et generisk konverteringsverktøy som kunne konvertere et hvilket som helst 2709-compliant MARC-format til et annet. Konverterer mellom ulike MARC-dialekter. Både batch og on-the-fly (f.eks. i en Z39.50-klient) Både formater og konverteringsregler må defineres fullstendig utenfor systemet. Er i utgangspunktet et kommandolinjesystem, men NB Finland har utviklet et grafisk grensesnitt.
- **MARCconv**: Opprinnelig utviklet på 90-tallet for intern bruk i EU-prosjektet ONE. Egentlig skulle USEMARCON, som på det tidspunkt var under utvikling av BL og andre, brukes. Men dette gikk i stå, så ONE måtte finne en annen løsning. Konverterer MARC-poster fra en MARC-dialekt til en annen. Selve konverteringen defineres i konverteringstabeller, - uvisst hvor mye av fortolkningen av disse som er hardkodet i programkoden. Blir ikke lenger vedlikeholdt.

- **MARCView and MARConvert:** Utviklet av Systems Planning, donert til OCLC i 2010, som lisensierer det videre som OS under Apache 2.0-lisens. MV og MC bygges fra samme kodebase, som er konvertert fra Delphi Pascal i 1996. Må plassbygges, koden tilpasses hver kunde. Funksjonalitet kan derfor variere, men er blitt brukt til konvertering mellom ulike MARC-format (MARC21 og UNIMARC), MARC i ulike tegnsett, eksport av MARC til tekstfiler eller til relasjonsdatabase (ODBC) o.a. Enkle konverteringsregler beskrives i en tekstlig oversettelsestabell. Mer kompliserte regler kan måtte hardkodes.
- **MARCEdit:** Utviklet i 2000, opprinnelig som et opprenskningsprogram for en database full av MARC- records med feil. Hovedsaklig en editor, men har en del funksjoner for endringer en bloc i en fil.
- **Bifrost** (BIBSYS' konverteringsprogram): Utviklet til internt bruk i BIBSYS for å konvertere fra BIBSYS-MARC til MARC21. Kalles fra system, har ikke noe eget brukergrensesnitt, ei heller noen kommandolinje oppstart. Konverteringsregler uttrykkes initielt i Excel på en uformell måte. Disse håndkodes/formaliseres i XML.
- **SIP Creator:** Utviklet til bruk i ingestionsprosessen til Europeana, men er fleksibelt og kan settes opp til å støtte de fleste formater, forutsatt XML. Open source. Tiltalende brukerfunksjonalitet som foreslår regler basert på eksempler. Programmeringsspråket Groovy er integrert. Men: MARCs spesielle XML-format (alle tag-er heter det samme, MARC-feltnavnet er gitt som attributt) må derfor muligens prosesseres i 2 steg. Neste steg blir å prøve ut noen av systemene. Ut fra dokumentasjonen og antatt muligheter for leverandørstøtte kan det se ut som USEMARCON og SIP Creator er de mest aktuelle på kort sikt.

Sak 5: NILL og fornyelser av fjernlån (Bibits)

Saken dreide seg om følgende forslag fra Bibits:

"Bibliotekenes IT-senter har sett et behov for å utvide NILL-standarden med støtte for fornyelse og kvittering på fornyelse.

Funksjonen skal dekke følgende behov:

- *Systembruker i lånerbiblioteket gir eget system kommando for å fornye et lån, og systemet detekterer at det er et fjernlån.*
- *Systemet i lånerbiblioteket sender NILL-fornylsesforespørsel til eierbiblioteket*
- *Eierbibliotekets system/systembrukeren mottar meldingen, og sjekker om eksemplaret tilhører reservering eller på annen måte ikke kan fornyes.*
- *Eierbibliotekets system sender (automatisk/manuelt?) tilbake kvittering på fornyelsen, enten:*
 - *OK: som inneholder ny forfallsdato, eller*
 - *NEI: som inneholder opprinnelig forfallsdato(?) **
- *Lånerbibliotekets system mottar kvitteringen, og fornyer lånet i eget system, med ny forfallsdato, eller får markert at dette lånet ikke kunne fornyes og derfor må returneres.*

Vårt forslag er å innføre

- 1) *en ny ordretype for bestilling; fornyelse. Feltene for øvrig kan vel være som for bestill - laan.*

- 2) *en ny status for kvittering; fornyet. Feltene for øvrig kan vel være som for kvittering - sendt. Forfallsdato kan da enten inneholde ny forfallsdato eller gammel forfallsdato/feilmelding.*

NILL-standard for fornyelser kan løse to problemer:

- *Det blir mulig å utvikle en langt enklere interaksjon for å fornye fjernlån (nå må man gjøre det i to ledd)*
- *Det blir mulig å sende en ny dato når eierbiblioteket har lånt ut boken (og dermed automatisk sendt en "sendt"-kvittering), men deretter har endret egen forfallsdato."*

En initiell diskusjon viste at NILL generelt er et større problemområde som vanskelig kan løses på møtet. NILL bør jobbes med, ryddes opp i og harmoniseres med internasjonal standard.

Konklusjon:

- BIBSYS utreder mulige alternativer for videre utvikling av NILL til møtet om 1 år.
- I mellomtiden bør NILL flyttes over til webservices. Arbeidet i forbindelse med dette planlegges utenfor møtesyklusen, ved at Tore innkaller til en "epostdiskusjon" for å bli enig om hvordan dette skal løses i første omgang. Til dette formål må hver leverandør opprette en kontaktperson.

Sak 6: RFID eller lignende teknologi i lånekortene. (Bibliotek-Systemer AS)

Deichmanske bibliotek har begynt å tenke på framtidige lånekort og har tatt opp dette med sin leverandør Bibliotek-Systemer AS, som har sett litt på ulike teknologier. Så langt virker det som spesielt to typer teknologi som er interessante:

- RFID
- Near field communication (NFC), som ser ut til å slå an i f.eks. mobiltelefoner.

Det er foreløpig litt tidlig å avgjøre hva man bør satse på, men systemleverandørene bør følge med på utviklingen og formidle eventuell ny informasjon i dette forum. Ikke minst bør det sørges for at eventuell softwareutvikling på dette området i de ulike biblioteksystemene gjøres med felles standarder. Ellers er dette først og fremst er en Input-Output-sak, som ikke berører systemenes interne virkemåte.

Sak 7: SRU i produksjon hos BIBSYS (BIBSYS)

BIBSYS har nylig lansert ny SRU-tjeneste. To ulike registre kan nå søkes i via SRU, nemlig Bibliotekbasen og autoritetsregisteret., tilgjengelig fra:

<http://sru.bibsys.no/search/biblio>

<http://sru.bibsys.no/search/authority>

Kvaliteten er ikke helt som den skal være enda. Bl.a mangler status (katalogiseringsnivå) i postene, selv det kan brukes i spørringen. Ifølge planen skal status være på plass i postvisningen før sommeren.

Sak 8: Hva skjer med vår sak i forhold til Ønskebok? (Bibliotek-Systemer AS /Nasjonalbiblioteket)

Det er her snakk om mulighet til å få tilgang til dataene som er lagt inn i systemet. Dette er en sak som har pågått i mange år. Nå er planen å legge ned Ønskebok, og Nasjonalbiblioteket skal overta

dataene fra Whichbook.

Info etter møtet: Forespørselen om tilgang til dataene er behandlet i NB, og konklusjonen er at systemleverandørene kan få en kopi av Ønskebok-dataene vederlagsfritt fra NB så fort de eksporteres fra Whichbook. Dataene vil antakelig foreligge som strukturerte XML-filer.

Sak 9: Automatisk avlevering av statistikkdata (Bibliotek-Systemer AS/ Nasjonalbiblioteket)

Overfor ABM-utvikling ble det satt i gang et arbeid for å se om det kunne lages en løsning for automatisk avlevering av statistikkdata. Systemleverandørene er fortsatt interessert i dette og ønsker å få vite om dette er et prosjekt NB overtok og viderefører.

Situasjonen nå er imidlertid at overtakelsen av statistikkinnssamlingen fra ABM-utvikling har vært mer arbeidskrevende enn antatt. Fram til nå har NB prioritert å få på plass den funksjonaliteten som er nødvendig for å få innhentet statistikken for 2010. Når dette er oppe og går, må det vurderes hva som skal prioriteres når det gjelder utvikling av den tekniske løsningen. Pr i dag foreligger derfor ingen konkrete planer om å legge til rette for automatisk overføring av statistikkdata fra biblioteksystemene. NB må derfor komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

Sak 10: Nasjonalt lånerregister og e-bøker (Bibits)

Saken har bakgrunn i en forespørsel fra Biblioteksentralen til Bibits om å tilpasse Nasjonalt lånerregister (NLR) slik at lånere med identitet i den nylig etablerte Bokskya kan låne e-bøker gjennom denne. BIBITS presenterer saken som følger:

"4. april lanserer Den norske Bokdatabasen (DNB) e-bokløsningen Bokskya. Den norske Bokbasen er eid av en gruppe forlag og bokhandlere, sammen med Forlagssentralen og Sentraldistribusjon.

Målet med Bokskya er at alle e-bøker kjøpt av tilknyttede bokhandlere skal gjøres tilgjengelig gjennom samme grensesnitt: Bokskya.

Sluttbrukere får en ID i Bokskya (DDS-ID), og kan ved hjelp av spesialtilpassede applikasjoner lese e-bøker på nett eller laste dem ned lokalt.

Biblioteksentralen er i løpende kontakt med Den Norske Bokdatabasen om hvordan lånte e-bøker gjennom vår løsning for utlån av digitale dokument, BS Weblån, kan integreres med Bokskya. Bokskya vil ikke lagre sluttbrukers fødselsnummer, så det vil være behov for å la låner knytte seg til Bokskya i forbindelse med første gangs utlån av e-bøker. Den Norske Bokdatabasen har funksjoner som kan brukes til å etablere slik tilknytning, og returnere brukerens DDS-ID.

Følgende punkter dekker de behovene vi ser i dag:

- 1) Nasjonalt lånerregister utvides med et felt for DDS-ID*
- 2) Nasjonalt lånerregister utvides med en web-service for å oppdatere registeret med DDS-ID for en konkret låner.*
 - a. Argument: (Inr, DDS-ID)*
 - b. Retur: OK/FEIL*
- 3) Nasjonalt lånerregister utvides med en web-service som kan autentisere lånere.*
 - a. Argument: (Inr, biblioteknummer)*
 - b. Retur (Inr, Ja/Nei, DDS-ID)*

Biblioteksentralen mener det er av vital betydning for bibliotekenes lånere at de mulighet til å låne bøker fra Bokskya på samme måten som man gjør det ved kjøp av bøker. Og det er ikke av mindre betydning at bibliotekene får anledning til å benytte denne teknologien for å gjøre norske e-bøker lesbare på "alle" plattformer. Bibliotekenes suksess på dette området er avhengig av at vi får spille på lag med den norske forlags- og bokverdenen. Selv om det i skrivende stund ser ut for at vi får mange løsninger å forholde oss til er det de største forlagene som står bak denne løsningen.

Vi ber om at Biblioteksistemleverandørene kan videreutvikle Nasjonalt lånerregister som vist over? Vi vil gjerne også få informasjon om kostnadene med å utvikle denne løsningen. Og vi vil samtidig gjerne få en vurdering om en slik løsning kan benyttes av flere og til flere formål."

Den foreslåtte løsningen innebærer at to ulike distribusjonsformer for ebøker - biblioteklån og kjøp - integreres. Problemstillinger knyttet til forretningsmessige og politiske aspekter av Biblioteksentralens forslag synes ikke avklart, men ligger utenfor systemleverandørgruppens virkeområde.

Teknisk bør dette være relativt rett fram, det eneste som egentlig trengs er å tilby en mulighet for autentisering, dvs. svare på "er denne personen låner hos meg?". Samtidig må nødvendige personvern hensyn ivaretas.

Konklusjon:

Øystein og Tore prøver finne en praktisk løsning som også er juridisk holdbar. Dette innebærer å i første omgang å avgrense tilpasningen av NLR til *ren autentisering* av om vedkommende er låner eller ikke.

1. Øystein kontakter Datatilsynet om personvernaspekter ved forslaget
2. Tore tar intern diskusjon i Bibliotek-Systemer om pris for å lage en slik autentiseringstjeneste

Sak 11: Eventuelt

Fra gårsdagens Norzig-møte: Det ble nok en gang diskutert om Norzig også skal forvalte retningslinjer for OAI-PMH. Systemleverandørgruppen bifaller at NORZIG utvider sitt ansvarsområde til også å innbefatte OAI-PMH, og at Torstein videreformidler dette til Norzig.

Neste møte: Tirsdag 13. september kl. 1000 hos Bibliotekenes IT-senter